

Vertrouwelijk

Aan Provinciale Staten van Provincie Flevoland
T.a.v. mevrouw mr. A Kost, griffier
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

24 april 2014

Referentie: JLS/e0322281/JvT/ed

Betreft: jaarrekening en controleverklaring 2013

Geachte mevrouw Kost,

Hierbij ontvangt u een gewaarmerkt exemplaar van de jaarstukken 2013 en onze getekende controleverklaring d.d. 24 april 2013. Tevens zenden wij u twee afschriften van bovengenoemde controleverklaring en van ons accountantsverslag.

De controleverklaring, die is voorzien van een originele handtekening, dient te worden opgenomen in de "Overige gegevens" bij de originele, door het college van gedeputeerde staten ondertekende, jaarrekening. Dit origineel is ten behoeve van uw eigen archief. Een afschrift van de controleverklaring is voorzien van de naam van de externe accountant, echter zonder persoonlijke handtekening. Wij bevestigen u akkoord te gaan met het opnemen van een afschrift in de "Overige gegevens" opgenomen bij een kopie van de jaarrekening 2013, die identiek is aan het bijgevoegde gestempelde exemplaar.

Ondertekening en vaststelling van de jaarrekening

Eén exemplaar van de jaarrekening dient te worden ondertekend door het college van gedeputeerde staten voordat de jaarrekening (met daaraan toegevoegd jaarverslag en de Overige gegevens) wordt aangeboden aan Provinciale Staten. De jaarrekening dient te worden vastgesteld door Provinciale Staten van provincie Flevoland. Deze vaststelling dient te worden genotuleerd.

Graag verzoeken wij u op een kopie van het ondertekende exemplaar van de jaarrekening aan ons toe te sturen voor ons dossier.

Gebeurtenissen na balansdatum

Overigens wijzen wij erop dat, indien tot de vaststelling door de raad omstandigheden (gebeurtenissen na balansdatum) blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog vóór de vaststelling door de Provinciale Staten moet worden gemaakt. Uiteraard vervalt in die situatie onze bovengenoemde toestemming.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

PwC is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Toestemming openbaarmaking controleverklaring en daaraan verbonden voorwaarden

Wij bevestigen ermee akkoord te gaan om een afschrift van onze controleverklaring openbaar te maken tezamen met de volledige jaarrekening (met daaraan toegevoegd het jaarverslag en de Overige gegevens), mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door Provinciale Staten.

Indien u de jaarrekening en een afschrift van de verklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat deze goed zijn afgescheiden van andere informatie van de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarrekening verlaat ("U verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij graag bereid.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. J.L. Sebel
Partner

Bijlagen

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Provinciale Staten van de Provincie Flevoland

Wij hebben de in dit verslag (in onderdeel IV "Jaarrekening" en de bijlagen 1, 2 en 4) opgenomen jaarrekening 2013 van provincie Flevoland gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de programmarekening over 2013 met de toelichtingen, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, alsmede de SiSa-bijlage.

Verantwoordelijkheid van het college van gedeputeerde staten

Het college van gedeputeerde staten van de provincie Flevoland is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de 'Beleidsregels toepassing Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)' alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen.

Het college van gedeputeerde staten is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden en de 'Beleidsregels toepassing WNT', inclusief het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

PwC is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54228368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het college van gedeputeerde staten van de provincie gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten en toevoegingen aan reserves. Deze goedkeuringstolerantie is door de provinciale staten bij besluit van 7 december 2011 vastgesteld. Voor de in de toelichting opgenomen verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de in de 'Beleidsregels toepassing WNT', inclusief het controleprotocol WNT opgenomen controletoleranties gehanteerd.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van provincie Flevoland een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2013 als van de activa en passiva per 31 december 2013 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de 'Beleidsregels toepassing WNT'.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2013 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 217 lid 3 onder d provinciewet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amsterdam, 24 april 2014
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs J.L. Sebel RA

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de Provinciale Staten van de Provincie Flevoland

Wij hebben de in dit verslag (in onderdeel IV "Jaarrekening" en de bijlagen 1, 2 en 4) opgenomen jaarrekening 2013 van provincie Flevoland gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de programmarekening over 2013 met de toelichtingen, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, alsmede de SiSa-bijlage.

Verantwoordelijkheid van het college van gedeputeerde staten

Het college van gedeputeerde staten van de provincie Flevoland is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de 'Beleidsregels toepassing Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)' alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen.

Het college van gedeputeerde staten is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden en de 'Beleidsregels toepassing WNT', inclusief het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

PwC is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het college van gedeputeerde staten van de provincie gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten en toevoegingen aan reserves. Deze goedkeuringstolerantie is door de provinciale staten bij besluit van 7 december 2011 vastgesteld. Voor de in de toelichting opgenomen verantwoording uit hoofde van de WNT zijn de in de 'Beleidsregels toepassing WNT', inclusief het controleprotocol WNT opgenomen controletoleranties gehanteerd.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van provincie Flevoland een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2013 als van de activa en passiva per 31 december 2013 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de 'Beleidsregels toepassing WNT'.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2013 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 217 lid 3 onder d provinciewet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amsterdam, 24 april 2014
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs J.L. Sebel RA

Accountantsverslag 2013

Blijvend doorontwikkelen

Accountantsverslag 2013
voor
Provincie Flevoland

24 april 2014

Aan de Provinciale Staten van de
Provincie Flevoland
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

24 april 2014

Referentie: JLS/eo322281/JvT/ed

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2013

Met genoegen presenteren wij u ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2013 van provincie Flevoland. Onze controle is uitgevoerd conform onze opdrachtbevestiging van 11 september 2013.

Dit verslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van de jaarrekening van provincie Flevoland. Deze bevindingen zijn besproken met de ambtelijke organisatie, de directie en gedeputeerde staten.

Ons accountantsverslag bestaat uit vier delen. In deel 1 geven wij u een overzicht van onze belangrijkste kernboodschappen. In deel 2 worden de belangrijkste waarnemingen besproken die zijn voortgekomen uit onze controle. In deel 3 geven wij onze visie over de kwaliteit van uw interne beheersing. Deel 4 geeft een overzicht van de ontwikkelingen die naar onze mening in de toekomst voor provincie Flevoland relevant zullen worden.

Graag willen we de inhoud van dit verslag bespreken tijdens de vergadering van de commissie Planning & Control op 7 mei 2014. Mocht u in de tussentijd vragen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruikmaken om u en uw medewerkers te bedanken voor de plezierige medewerking die we ervaren hebben tijdens onze werkzaamheden.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. J.L. Seidel RA
Partner

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

"PwC" is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226358), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemeen voorwaardelijke voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Managementsamenvatting

1. **Onze kernboodschappen**
2. **Belangrijkste controlebevindingen**
 - 2.1. Wij hebben een goedkeurende verklaring verstrekt
 - 2.2. De door Gedeputeerde Staten gemaakte schattingen bij het opstellen van de jaarrekening zijn aan te merken als evenwichtig
 - 2.3. Significante posten tijdens de jaarrekeningcontrole 2013
 - 2.4. De overige jaarrekeningposten nader bekeken
 - Motorrijtuigenbelasting verwerkt op basis van opgave belastingdienst
 - 2.5. Uw jaarstukken geven voldoende inzicht
 - 2.6. Uw paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing nader bekeken

3. **Uw interne beheersing is van een adequaat niveau**
 - 3-1. De interne beheersing is verder verbeterd
 - 3-2. Interne controles Flevoland zijn verbeterd, doorgroei is wel mogelijk
 - 3-3. Motie tarief inhuur derden wordt nageleefd
 - 3-4. IT bevindingen geconstateerd, logische toegangsbeveiliging kan worden aangescherpt
 - 3-5. Fraude, fouten en niet-naleving van wet- en regelgeving
 - 3-6. Wij hebben voldaan aan onze onafhankelijkheidsregels.

4. **2014 en verder**
 - 4.1. U heeft de wijzigingen in de BBV betrokken in uw begroting 2014
 - 4.2. Nieuwe Nederlandse regelgeving betreffende onafhankelijkheid heeft impact op onze relatie
 - 4.3. Wet Markt en Overheid vanaf juli 2014 van kracht
 - 4.4. Provincie Flevoland krijgt in 2016 te maken met nieuwe regelgeving met forse impact op Vpb-plicht

Ons accountantsverslag is uitsluitend opgesteld voor gebruik door Provinciale Staten en gedeputeerde staten van provincie Flevoland. U mag dit verslag zonder onze toestemming vooraf, niet aan derden verstrekken. Als gevolg hiervan accepteren wij geen aansprakelijkheid tegenover enige andere persoon die dit verslag in handen of ter inzage krijgt.

1. Onze kernboodschappen

1. Wij hebben onze controle afgerond en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt op de aspecten rechtmatigheid en getrouwheid.
 2. De provincie wordt geconfronteerd met een forse bezuinigingsopgave. Hiertoe wordt een reorganisatie doorgevoerd. Door de Staten is bij de Perspectiefnota 2013 – 2017 besloten hiertoe een reorganisatievoorziening te treffen. Per ultimo 2013 is de voorziening geactualiseerd. Met name door het oprekken van de pensioengerechtigde leeftijd blijkt dat 9,9 miljoen euro noodzakelijk is. Over een deel hiervan zijn reeds concrete uitwerkingen en onderbouwingen beschikbaar. Hiervoor is een reorganisatievoorziening gevormd van 4,1 miljoen euro. Het resterende deel van 5,8 miljoen euro (gebaseerd op aannames) is verwerkt in een bestemmingsreserve. Met deze onderverdeling en presentatie wordt voldaan aan de verslaggevingsregels (BBV).
 3. Uit de uitgevoerde interne controles (inclusief onze controles hierop) blijken een aantal dossiers die ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed (389.000 euro). Daarnaast is voor 415.000 euro aan onzekerheden geconstateerd binnen het subsidieproces. De geconstateerde fouten en onzekerheden blijven binnen de controletoleranties voor de jaarrekening 2013. Derhalve heeft dit geen effect op het oordeel van onze verklaring.
 4. De ILG periode is in 2013 financieel afgerond. Hiermee is de vordering als gevolg van de doeluitkering afgewikkeld. Onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen in de jaarrekening zijn overgedragen verplichtingen (totaal 14 miljoen euro) van Dienst Regelingen gepresenteerd. Dit aangezien de provincie met ingang van 1 januari 2014 verantwoordelijk is voor de uitvoering en afwikkeling van de verplichtingen. Er bestaat onzekerheid over de juistheid en volledigheid van de verplichtingen (conform het landelijk beeld). Deze onzekerheid is in de jaarrekening voldoende toegelicht. Derhalve kunnen wij instemmen met de verwerkingswijze.
 5. Op 26 september 2013 is door de provincies de bestuursovereenkomst Grond ondertekend.
- Uit de bestuursovereenkomst blijkt dat de provincie Flevoland de beschikking krijgt over 112 ha. BBL-nieuw grond. De grond kan worden ingezet (door middel van verkoop) ter dekking van eventuele nadelige financiële effecten uit de afrekening ILG. Wij hebben het college geadviseerd in 2014 een inhoudelijke en financiële analyse (begroting, beheersing, strategie) uit te voeren.
6. Vorig jaar is een voorziening van 1,2 miljoeneuro getroffen op de gronden Oostvaarderswold. Uit een interne analyse is gebleken dat de voorziening per ultimo 2013 toereikend is. Er bestaan nog onzekerheden ten aanzien van de bestemming en inzet van de gronden (en daarmee de waardering). Deze onzekerheid is adequaat toegelicht in de jaarrekening. Derhalve kunnen wij instemmen met de huidige voorziening.
 7. De provincie heeft de verplichting zorg te dragen voor voldoende vermogen voor de nazorg van gesloten stortplaatsen (via het nazorgfonds). In 2013 is geconstateerd dat het huidige vermogen in het nazorgfonds op basis van een verwacht lager rendement ontoereikend zal zijn en dat de provincie hiervoor naar verwachting een bedrag van 1,6 miljoen euro moet bijstorten. Hiervoor is in de jaarrekening 2013 een voorziening gevormd.
 8. De interne beheersing is van goed niveau. Door de organisatie wordt proactief gewerkt aan verdere verbetering. Dit is een positieve ontwikkeling.
 9. Wij hebben vastgesteld dat de WNTT-regelgeving is nageleefd. De opgenomen toelichting in uw jaarrekening 2013 voldoet aan de gestelde eisen van deze wet.
 10. Met ingang van 1 april 2013 is de nieuwe Aanbestedingswet van kracht. Wij hebben vastgesteld dat de provincie haar inkoopbeleid hierop tijdig heeft aangepast. Uit de controle op de naleving van de wet blijken geen financiële onrechtmatigheden.
 11. Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van uw SiSa-bijlage.

2. Belangrijkste controlebevindingen

Dit onderdeel bevat de belangrijkste bevindingen die zijn voortgekomen uit onze controle en die in onze professionele oordeelsvorming van belang zijn voor u als Provinciale Staten. Op basis van onze oordeelsvorming zijn wij gekomen tot een goedgekeurde verklaring

2.1. Wij hebben een goedkeurende verklaring verstrekt

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2013 van provincie Flevoland afgerond en hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid, onder voorbehoud van goedkeuring van deze jaarrekening door de Provinciale Staten.

Aantal belangrijke dossiers vereisten aanvullend aandacht

De jaarrekeningcontrole 2013 is een intensief traject gebleken. Dit met name door een aantal belangrijke ontwikkelingen, zoals afrekening ILG, de vorming van een reorganisatievoorziening, de waardering van de gronden Oostvaarderswold en de WNT.

Geen resterende controleverschillen getrouwheid

Tijdens onze controle en tot de datum van dit verslag hebben wij geen materiële ongecorrigeerde controleverschillen¹ geconstateerd. Alle controleverschillen (o.a. vormen reorganisatievoorziening, balansreclassificaties, en aanvullingen op de toelichtingen in de jaarrekening) zijn in de jaarrekening gecorrigeerd. Op basis hiervan bestaan geen tekortkomingen en onzekerheden ten aanzien van het aspect getrouwheid. Derhalve hebben wij een goedkeurende controleverklaring op het aspect getrouwheid afgegeven.

Ten aanzien van het aspect rechtmatigheid zijn geen materiële fouten en/of onzekerheden geconstateerd

Jaarlijks voert provincie Flevoland rechtsmatigheidsonderzoeken uit volgens een met PwC afgesteld intern controleplan. Op basis van deze onderzoeken en de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden, concluderen wij dat de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties van provincie Flevoland tot stand zijn gekomen conform het door de Provinciale Staten vastgestelde normenkader en de wettelijke regels. De geconstateerde fouten en onzekerheden blijven binnen de door u vastgestelde grenzen.

Daarom hebben wij ten aanzien van het aspect rechtmatigheid een goedkeurend oordeel verstrekt.

De geconstateerde fouten en onzekerheden hebben betrekking op:

- Het niet volledig naleven van de Europese Aanbestedingsregels. In 2013 is in totaal 389.000 euro ten onrechte niet Europees aanbesteed. Een beperkt deel (110.000 euro) van de bevindingen heeft betrekking op contracten uit voorgaande jaren. In 2013 is een nieuw afgesloten meerjarencontract ten onrechte niet Europees aanbesteed. De totale contractwaarde bedraagt 279.000 euro (jaarbedrag 2013, 60.000 euro). Op basis van de kadernota rechtmatigheid is door Flevoland gekozen om de gehele contractwaarde in de jaarrekening toe te lichten onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen. Derhalve is de gehele contractwaarde in onze controle als fout aangemerkt.
- Binnen het subsidieproces is een geëxtrapoleerde onzekerheid geconstateerd van 415.000 euro. Uit de interne controle is gebleken dat voor een toegekende subsidie onvoldoende informatie van de subsidie verkrijgende instelling is ontvangen. Hierdoor is het onzeker in hoeverre de subsidie juist, volledig en rechtmatig in 2013 is verantwoord.

Geen onrechtmatigheden met betrekking tot programma-overschrijdingen

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de programmarekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijzigingen, kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven.

Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de Staten geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten. Het bepalen of, respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen onrechtmatig zijn, is voorbehouden aan Provinciale Staten.

In het kader van het afleggen van verantwoording richting PS ligt het autorisatieniveau op het niveau van de programmaonderdelen. In het jaarverslag is een analyse van de verschillende financiële resultaten per programmaonderdeel opgenomen. Hieruit blijkt op drie programmaonderdelen (inclusief onderdeel reserves) een overschrijding van de begrote kosten. De overschrijdingen zijn afdoende toegelicht in het jaarverslag.

¹ Een controleverschil is een verschil tussen het bedrag, de rubricering, de presentatie of de toelichting van een gerapporteerd item in de jaarrekening, en het bedrag, de rubricering, de presentatie of de toelichting in overeenstemming te zijn met het BBV.

Wij hebben de overschrijdingen beoordeeld en op basis van de kadernota rechtmatigheid en de afspraken met de Staten over de aanwending van de reserves geconcludeerd dat niet sprake is van onrechtmatigheden.

Middels het vaststellen van de jaarrekening door de Staten worden de overschrijdingen alsnog expliciet goedgekeurd.

De provincie heeft de nieuwe Aanbestedingswet juist toegepast

Op 1 april 2013 is de nieuwe Aanbestedingswet van kracht geworden. Dit is enerzijds van invloed op het inkoopbeleid binnen uw organisatie en anderzijds op de uitvoering van onze controlewerkzaamheden. Wij hebben vastgesteld dat de provincie het inkoopbeleid en de inkoopprocedure tijdig heeft aangepast aan de vereisten van de wet. Hierbij is specifiek aandacht geschonken aan de toepassing van de voorwaarden vanuit de Gids proportionaliteit.

Conform de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV hebben wij voor inkopen onder de Europese aanbestedingsgrens vastgesteld of de toegepaste procedure past binnen de beginselen van de Gids proportionaliteit.

Hiertoe hebben wij voor 15 inkooptransacties beoordeeld in hoeverre de nieuwe aanbestedingsregels juist en volledig worden toegepast. Hierbij hebben wij vastgesteld dat in alle gevallen sprake is van een juiste aanbesteding of een gegronde motivatie van de afwijking hiervan. In twee gevallen is deze motivatie ten tijde van onze controlewerkzaamheden overlegd. Hoewel de motivatie naar onze mening inhoudelijk van een adequaat niveau is, bevelen wij u aan om het gemotiveerd afwijken van de nieuwe aanbestedingswet meer te integreren in het inkoopproces. De ambtelijke organisatie heeft aangegeven hier in 2014 aandacht aan te besteden.

Er zijn geen fouten en onzekerheden in de SiSa-bijlage geconstateerd

Jaarlijks is de SiSa-bijlage een onderdeel van uw jaarrekening. Via deze bijlage worden diverse rijks- en provinciale uitkeringen verantwoord. Daarmee vormt de SiSa-bijlage de basis voor afwikkeling van deze uitkeringen.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd met inachtneming van de specifieke instructies die door de Rijksoverheid zijn vastgelegd in de 'Nota verwachtingen accountantscontrole 2013'. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) gelden voor de SiSa andere, zwaardere, rapportering toleranties dan u als Staten in uw controleprotocol hebt opgenomen. Dit om ministeries in staat te stellen de specifieke uitkeringen vast te kunnen stellen en de Algemene Rekenkamer van informatie te voorzien.

Wij hebben bij onze controle van de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2013 geen afwijkingen geconstateerd. In bijlage A.1 gaan wij nader in op de bevindingen per regeling.

De jaarrekening voldoet aan de BBV en het normenkader voor rechtmatigheid

Als onderdeel van onze controle en met betrekking tot de jaarrekening hebben wij:

- de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving beoordeeld;
- de juistheid en de volledigheid van de toelichtingen beoordeeld; en
- de geschiktheid van het gebruikte normenkader voor rechtmatigheid beoordeeld.

Wij zijn van mening dat de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en het normenkader voor rechtmatigheid die het college van gedeputeerde staten heeft gehanteerd bij het opstellen van de jaarrekening 2013 en de totstandkoming van transacties aanvaardbaar zijn.

Daarnaast hebben wij de toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld en zijn van mening dat deze in overeenstemming zijn met de vereisten zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

2.2. De door Gedeputeerde Staten gemaakte schattingen bij het opstellen van de jaarrekening zijn aan te merken als evenwichtig

Bij het opstellen van de jaarrekening dient het college van Gedeputeerde Staten belangrijke schattingen aangaande de verslaggeving toe te passen en toe te lichten. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2013 beoordeeld. De onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Belangrijkste schattingen	Bevindingen		Toelichting
	2013	2012	
Waardering gronden Oostvaarderswold	●		Uitmo 2012 heeft het college een voorziening van 1,2 miljoen euro getroffen voor het waarderingsrisico van de onder de materiële vaste activa verantwoordde gronden Oostvaarderswold. Uit de in 2013 uitgevoerde interne analyse van het college in 2013 is gebleken dat de waarde van deze gronden geen aanleiding geeft tot het vormen van een aanvullende voorziening. In de bepaling van de voorziening zitten nog een aantal onzekerheden. Dit betreft onder andere het gebruik van de gronden in het programma Nieuwe Natuur (en daarmee gepaard de toekomstige bestemming van de grond). Hiertoe is circa 0,4 miljoen euro opgenomen in de voorziening. De onzekerheden zijn adequaat toegelicht in de jaarrekening. Het college heeft derhalve besloten de huidige voorziening uit voorzichtigheid te handhaven. Wij kunnen hiermee, mede gezien de nog bestaande onzekerheden, instemmen.
Afschrijvingen	●	●	Wel is het van belang dat in 2014 de waardering van deze gronden opnieuw wordt beoordeeld (inclusief actuele taxatie) op basis van de uitgangspunten (over bijvoorbeeld de bestemming) die naar verwachting in 2014 meer concreet zullen worden. De toetsing van de afschrijvingen in de jaarrekening 2013 is uitgevoerd aan de hand van de uitgangspunten in uw financiële verordening. Hierbij hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

<p>Waardering kapitaalverstrekingen en leningen aan deelnemingen en overige verbonden partijen</p>	<p>Wij hebben de waardering van de kapitaalverstrekingen en leningen aan deelnemingen en overige verbonden partijen gecontroleerd. Er zijn geen signalen aanwezig dat de kapitaalverstrekingen en leningen (deels) voorzien moeten worden.</p> <p>Ultimo 2012 was voor de lening aan het IJsselmeerziekenhuis een voorziening getroffen van 667.000 euro. Op basis van de jaarrekening 2012 van Stichting IJsselmeerziekenhuizen is gebleken dat dit deel van de lening niet meer zal worden afgelost. Dit betekent dat dit deel van de lening ten laste van de eerder gevormde voorziening is afgeboekt. Deze verwerkingswijze heeft in 2013 plaatsgevonden en voldoet aan het BBV.</p> <p>Een mogelijk risico dat ontstaat door het niet meer aflossen van een deel van de lening is het niet voldoen aan de staatssteunregels. Dit hebben wij uitgebreid besproken met de organisatie. Als onderdeel van een totaalpakket aan steunmaatregelen (gecoördineerd door het Ministerie van VWS) is de steun door VWS en de landsadvocaat besproken met de Europese Commissie. Hieruit is mondeling gebleken dat de Europese commissie geen actieve stappen zet om dit nader te onderzoeken. Op basis hiervan is uiteindelijk geen officiële aanvraag gedaan/melding gedaan inzake staatssteun. In het kader van de jaarrekeningcontrole 2013 zien wij geen concrete risico's dat niet voldaan is aan de staatssteunregels.</p>	<p>●</p>	<p>Wij hebben de waardering van de kapitaalverstrekingen en leningen aan deelnemingen en overige verbonden partijen gecontroleerd. Er zijn geen signalen aanwezig dat de kapitaalverstrekingen en leningen (deels) voorzien moeten worden.</p> <p>Ultimo 2012 was voor de lening aan het IJsselmeerziekenhuis een voorziening getroffen van 667.000 euro. Op basis van de jaarrekening 2012 van Stichting IJsselmeerziekenhuizen is gebleken dat dit deel van de lening niet meer zal worden afgelost. Dit betekent dat dit deel van de lening ten laste van de eerder gevormde voorziening is afgeboekt. Deze verwerkingswijze heeft in 2013 plaatsgevonden en voldoet aan het BBV.</p> <p>Een mogelijk risico dat ontstaat door het niet meer aflossen van een deel van de lening is het niet voldoen aan de staatssteunregels. Dit hebben wij uitgebreid besproken met de organisatie. Als onderdeel van een totaalpakket aan steunmaatregelen (gecoördineerd door het Ministerie van VWS) is de steun door VWS en de landsadvocaat besproken met de Europese Commissie. Hieruit is mondeling gebleken dat de Europese commissie geen actieve stappen zet om dit nader te onderzoeken. Op basis hiervan is uiteindelijk geen officiële aanvraag gedaan/melding gedaan inzake staatssteun. In het kader van de jaarrekeningcontrole 2013 zien wij geen concrete risico's dat niet voldaan is aan de staatssteunregels.</p>
<p>Voorziening reorganisatie bedrijfsvoering en bestemmingsreserve personele frictiekosten</p>	<p>Ultimo 2013 is een voorziening reorganisatie bedrijfsvoering gevormd. Voor een nadere uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar paragraaf 2.3 van deze rapportage.</p>	<p>●</p>	<p>N.v.t.</p>
<p>Voorziening bijstorting nazorgfonds</p>	<p>De provincie heeft de verplichting zorg te dragen voor voldoende vermogen voor de nazorg van gesloten stortplaatsen. De opbouw van het vermogen vindt plaats in het nazorgfonds Flevoland. In 2013 is geconstateerd dat het huidige vermogen in het nazorgfonds ontoereikend zal zijn (als gevolg van verminderde rendementen) en dat de provincie op basis van de afgesproken verantwoordelijkheden hiervoor naar verwachting een bedrag van 1,6 miljoen euro moet bijstorten. Hiervoor is in de jaarrekening 2013 een voorziening gevormd. Het is van belang de voorziening jaarlijks te actualiseren. Hierbij hebben wij het college geadviseerd de ontwikkeling in het benodigde vermogen tussentijds te monitoren en de Staten tijdig te informeren van eventuele omvangrijke financiële gevolgen.</p>	<p>●</p>	<p>N.v.t.</p>
<p>Overige voorzieningen</p>	<p>Uit de controle van de voorzieningen zijn geen tekortkomingen gebleken. In 2013 zijn de onderhoudsplannen geactualiseerd. Dit heeft geleid tot een actualisering van de onderhoudsvoorzieningen. Uit onze controle zijn geen bijzonderheden geconstateerd.</p>	<p>●</p>	<p>Uit de controle van de voorzieningen zijn geen tekortkomingen gebleken. In 2013 zijn de onderhoudsplannen geactualiseerd. Dit heeft geleid tot een actualisering van de onderhoudsvoorzieningen. Uit onze controle zijn geen bijzonderheden geconstateerd.</p>
<p>Controleverschil</p>	<p>Evenwichtig</p>	<p>●</p>	<p>Controleverschil</p>
<p>Controleverschil</p>	<p>Optimistisch</p>	<p>●</p>	<p>Controleverschil</p>

Aanvaardbare bandbreedte – gebaseerd op materialiteitsoverwegingen

2.3. **Significante posten tijdens de jaarrekeningcontrole 2013**

Tijdens onze controle van de jaarrekening van provincie Flevoland hebben wij twee significante aangelegenheden geconstateerd. Een significante aangelegenheid is een controlebevinding die naar onze mening veelbetekend is voor de door ons uitgevoerde werkzaamheden, de verkregen controle-informatie of de door ons bereikte conclusies. Hieronder volgt een overzicht van de aangelegenheden die naar onze mening significant waren tijdens de controle van provincie Flevoland:

#	Significante aangelegenheden
1	<p>Naleving Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen (WNT)</p> <p>Wij hebben op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) de naleving van de WNT door provincie Flevoland gecontroleerd. De WNT is van kracht vanaf 1 januari 2013. De regelgeving is echter complex. In de loop van 2013 werd duidelijk dat de normen voor de uitvoering van de WNT niet altijd eenduidig waren. Hieraan is invulling gegeven door de publicatie van de Beleidsregels toepassing WNT (26 februari 2014) en de Regeling bezoldigingscomponenten WNT (26 februari 2014). Bij besluit van de Minister van BZK d.d. 12 maart 2014 is besloten dat geen toezicht in 2013 zal worden uitgeoefend op de naleving van de openbaarmakingsverplichting voor niet-topfunctionarissen zonder dienstbetrekking (inhuur). Ook accountants hoeven op dit onderdeel over het boekjaar 2013 geen controle uit te voeren.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat de publicatie voor uw topfunctionarissen en eventuele overschrijdingen van de WNT norm door uw eigen personeel conform de wet op een juiste en volledige wijze is toegelicht in de jaarrekening 2013. Deze oordeelsvorming komt ook tot uitdrukking in onze controleverklaring bij de jaarrekening 2013.</p> <p>Vormen voorziening reorganisatie bedrijfsvoering versus reserve personele frictiekosten</p> <p>De provincie wordt geconfronteerd met een forse bezuinigingsopgave. Om hier goed op te kunnen anticiperen is het noodzakelijk dat binnen de provincie passende maatregelen getroffen worden. Een van de maatregelen is het aanpassen van de bedrijfsvoering binnen de provincie.</p>
2	<p>Significante aangelegenheden</p> <p>Naleving Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen (WNT)</p> <p>Wij hebben op grond van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) de naleving van de WNT door provincie Flevoland gecontroleerd. De WNT is van kracht vanaf 1 januari 2013. De regelgeving is echter complex. In de loop van 2013 werd duidelijk dat de normen voor de uitvoering van de WNT niet altijd eenduidig waren. Hieraan is invulling gegeven door de publicatie van de Beleidsregels toepassing WNT (26 februari 2014) en de Regeling bezoldigingscomponenten WNT (26 februari 2014). Bij besluit van de Minister van BZK d.d. 12 maart 2014 is besloten dat geen toezicht in 2013 zal worden uitgeoefend op de naleving van de openbaarmakingsverplichting voor niet-topfunctionarissen zonder dienstbetrekking (inhuur). Ook accountants hoeven op dit onderdeel over het boekjaar 2013 geen controle uit te voeren.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat de publicatie voor uw topfunctionarissen en eventuele overschrijdingen van de WNT norm door uw eigen personeel conform de wet op een juiste en volledige wijze is toegelicht in de jaarrekening 2013. Deze oordeelsvorming komt ook tot uitdrukking in onze controleverklaring bij de jaarrekening 2013.</p> <p>Vormen voorziening reorganisatie bedrijfsvoering versus reserve personele frictiekosten</p> <p>De provincie wordt geconfronteerd met een forse bezuinigingsopgave. Om hier goed op te kunnen anticiperen is het noodzakelijk dat binnen de provincie passende maatregelen getroffen worden. Een van de maatregelen is het aanpassen van de bedrijfsvoering binnen de provincie.</p>

Hiervoor is in 2013 een budget beschikbaar gesteld door de Staten. Ultimo 2013 is door de organisatie een analyse opgesteld van de verwachte financiële omvang van deze reorganisatie. Op basis van deze analyse wordt verwacht dat de komende jaren een bedrag van circa € 9,9 miljoen benodigd zal zijn. Wij hebben deze financiële analyse nader beoordeeld en zijn nagegaan in hoeverre volgens de verslaggevingsregels al dan niet een reorganisatievoorziening gevormd kan worden. Hierbij zijn een aantal aspecten van belang, onder andere:

- Er dient een concreet reorganisatieplan aanwezig te zijn;
- Er dient voldoende gecommuniceerd te zijn naar de betreffende medewerkers voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben;
- De kosten dienen betrouwbaar te kunnen worden ingeschat.

In 2013 is een reorganisatieplan opgesteld. Dit plan is voorgelegd aan de OR, die hiermee heeft ingestemd. Daarnaast is het plan in december 2013 door de directie gecommuniceerd met de afdelingen waar de reorganisatie betrekking op zal hebben.

Op basis van een analyse van de verwachte kosten is een onderscheid gemaakt tussen kosten die betrouwbaar in te schatten zijn (bijvoorbeeld reeds getroffen financiële regelingen met medewerkers) en kosten die minder betrouwbaar zijn in te schatten (gebaseerd op veronderstellingen).

Voor de betrouwbaar in te schatten lasten is het, volgens de verslaggevingsregels toegestaan een reorganisatievoorziening te vormen. Op basis hiervan is in de jaarrekening 2013 een voorziening gevormd van 4,1 miljoen euro. De overige kosten zijn in een bestemmingsreserve opgenomen (totaal 5,8 miljoen euro). Met deze onderverdeling wordt voldaan aan de vereisten uit het BBV. De onderverdeling is daarbij met name van belang voor de verslaggeving en heeft geen gevolgen voor het mogelijke totaal benodigde reorganisatiebudget (uitgaande van huidige berekeningen).

In 2014 zullen diverse onderdelen nader worden ingevuld en concreet worden uitgewerkt. Derhalve hebben wij het college geadviseerd in 2014 tijdig een actualisering door te voeren van de voorziening. Eventuele wijzigingen kunnen dan tussentijds reeds aan de Staten worden gemeld.

2.4. De overige jaarrekeningposten nader bekeken

Verwerking afwikkeling ILG

De ILG periode is in 2013 financieel afgewikkeld. De in voorgaande jaren opgenomen vordering is middels een provinciefondsuitkering volledig ontvangen. Het verschil is daarbij toegevoegd aan de reserves. Als gevolg van de afronding van het ILG en het aangaan van het bestuursakkoord Natuur wordt de provincie verantwoordelijk voor natuurtaken. Flevoland zal hierdoor ook bestaande verplichtingen moeten afwikkelen. Vanaf 1 januari 2014 is de provincie daadwerkelijk verantwoordelijk voor de afwikkeling van verplichtingen die door Dienst Regelingen zijn aangegaan. Hier staat in de komende jaren een aanvullende uitkering van het provinciefonds tegenover.

In de jaarrekening 2013 zijn de langlopende verplichtingen ILG toegelicht onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen (totaal 14 miljoen euro). De niet uit de balans blijvende verplichtingen voor komende begrotingsjaren zijn hierbij met name gebaseerd op een opgave van Dienst Regelingen. Door de Auditdienst Rijk is in de afgelopen jaren geen controle uitgevoerd op de niet uit de balans blijvende verplichtingen. Hierdoor bestaat een onzekerheid ten aanzien van de volledigheid en juistheid van deze toekomstige verplichtingen.

In beide gevallen is sprake van een landelijk probleem dat pas begin 2014 concreet naar voren is gekomen. Deze onzekerheid is door de provincie Flevoland ook toegelicht in de jaarrekening. Naar verwachting zal een mogelijke afwijking beperkt zijn. Op basis van de opgenomen toelichting en de verwachte beperkte omvang van eventuele afwijkingen, kunnen wij instemmen met de huidige verwerkingswijze en heeft deze onzekerheid geen gevolgen voor het oordeel van onze controleverklaring.

Wij hebben het college geadviseerd om een onderzoek uit te voeren naar de betrouwbaarheid, juistheid en volledigheid van de overgenomen verplichtingen. Mede gezien het landelijke probleem wellicht in IPO-verband. Op basis hiervan kunnen de verplichtingen daadwerkelijk door de provincie meerjarig worden verwerkt (in begroting en daadwerkelijk als financiële verplichting).

Flevoland krijgt in 2014 gronden overgedragen

Op 26 september 2013 is door de provincies de bestuursovereenkomst Grond ondertekend. Uit de bestuursovereenkomst blijkt dat de provincies de beschikking krijgen over alle BBL-oud gronden (ca. 18.000 ha). Dit is echter niet van toepassing voor provincie Flevoland. Wel krijgt Flevoland gronden van Bureau Beheer Landbouwgronden overgedragen. Deze gronden kunnen worden ingezet voor de realisatie van de natuurtaken in de komende jaren (zogenaamde grond voor grond regeling). Door bijvoorbeeld de gronden te verkopen kunnen opbrengsten worden gegenereerd die extra budget creëren voor de natuurtaken. Een andere mogelijkheid is dat de gronden daadwerkelijk actief worden ingezet voor de natuur.

In 2014 is het van belang om een adequate analyse uit te voeren op de aard van de gronden, ligging en strategie ten aanzien van de inzet van de gronden. Op basis hiervan kunnen de financiële gevolgen voor de begroting inzichtelijk worden gemaakt. Wij hebben begrepen dat het college hiertoe inmiddels acties heeft ingezet.

Enkele investeringskredieten zijn overschreden

Wij hebben geconstateerd dat in 2013 de investeringskredieten zijn overschreden (435.000 euro). Hiervan heeft 226.000 euro betrekking op overschrijdingen van de kredieten 2013 die onderdeel zijn van een overkoepelend raamkrediet. Provinciale Staten zijn in de zomernota hier reeds over geïnformeerd. Het resterende bedrag wordt veroorzaakt doordat minder opbrengsten zijn gerealiseerd dan begroot. De verwachte uitgaven zijn in dit geval niet overschreden. Gezien de aard is hierbij geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Geen risico's in waardering deelneming en lening OMALA op basis van adequate monitoring binnen provincie

Vorig jaar zijn wij ingegaan op het belang van een financiële monitoring op de activiteiten van OMALA. Wij hebben u geadviseerd aandacht te besteden aan de monitoring van de grondexploitatie OMALA, met als doel te beoordelen of er risico's ontstaan omtrent de waardering van de deelneming en/of verstrekte lening aan OMALA. In 2013 is hier nader aandacht aan geschonken.

Hieruit blijken op dit moment geen risico's ten aanzien van een afwaardering van de deelneming en/of lening.

Motorrijtuigenbelasting verwerkt op basis van opgave belastingdienst

De opbrengst motorrijtuigenbelasting over 2013 bedraagt volgens informatie van de Belastingdienst ruim 43,5 miljoen euro. Conform voorgaande jaren wordt door het CBM geen controleverklaring overgelegd waaruit de volledigheid, juistheid en tijdigheid van de verantwoordte (en geïnde) opcenten per provincie blijken. Er bestaat mogelijk nog een onzekerheid ten aanzien van de juistheid en volledigheid van de in de jaarrekening 2013 verantwoorde opbrengst motorrijtuigenbelasting. Net als voorgaande jaren is kwantificering van deze post voor provincie Flevoland niet mogelijk. Naar verwachting is hier geen sprake van een omvangrijke onzekerheid. Aangezien sprake is van een landelijke systematiek en deze onzekerheid al diverse jaren bestaat, kunnen wij instemmen met de huidige verwerkingswijze.

Risicomanagement op afgegeven garantstellingen is van belang

Uit de jaarrekening blijkt dat de provincie eind 2013 voor een bedrag van ruim 5 miljoen euro borgstellingen of garantstellingen heeft verstrekt aan natuurlijke en rechtspersonen. Tot nu toe zijn hierop nog geen aanspraken gemaakt. Wij zien echter de laatste jaren dat dit wel meer voorkomt binnen uw sector. In dit kader is het van belang om uw garantstellingen systematisch te bewaken en hierop een risicoanalyse uit te voeren, waarbij aandacht wordt geschonken aan de mogelijke toekomstige aanspraken hierop.

2.5. Uw jaarstukken geven voldoende inzicht

Wij hebben op hoofdlijnen de informatiewaarde van de jaarstukken beoordeeld. De jaarstukken 2013 bestaan volgens het BBV uit het jaarverslag en de jaarrekening. Op zijn beurt bestaat het jaarverslag uit de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen. De jaarrekening bevat de programmarekening, de balans en een toelichting op beide. Hieronder hebben wij per belangrijk onderdeel van de jaarstukken onze visie opgenomen ten aanzien van de leesbaarheid en kwaliteit van het desbetreffende onderdeel.

Jaarverslag is verenigbaar met jaarrekening

Als uw accountant dienen wij ingevolge artikel 217, lid 3 onder d van de Provinciewet te vermelden of uw jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden hebben wij geen tekortkomingen of inconsistenties te melden op dit gebied.

Afwijking tussen begroting en realisatie wordt adequaat toegelicht

Om inzicht te geven in het voorspellend vermogen van de provincie, geven wij in onderstaand overzicht weer wat de verschillen zijn tussen de primaire begroting, de aangepaste begroting en de programmarekening 2013.

(in € 1.000)	Begroting voor wijzigingen wijzigingen	Begroting na wijzigingen	Realisatie	Verschil (toevolgend)
Resultaat voor bestemming	(733)	2.807	16.154	13.347
Mutaties reserves	733	(2.807)	(15.195)	(12.388)
Resultaat na bestemming	0	0	959	959
In % van de omvangsbasis (totale lasten)	n.v.t.	n.v.t.	0,39%	0,39%

De belangrijkste afwijkingen tussen de bijgestelde begroting en de realisatie worden door de provincie toegelicht in de jaarrekening 2013. In een apart hoofdstuk "Jaarrekening 2013 in hoofdlijnen" wordt ingegaan op de resultaatontwikkeling in 2013 ten opzichte van de begroting 2013. In dit hoofdstuk wordt adequaat per programmaonderdeel inzicht geboden en worden alle verschillen groter dan 250.000 euro nader toegelicht.

2.6. Uw paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing nader bekeken

In het kader van de jaarrekeningcontrole beoordelen wij in hoeverre het jaarverslag en de paragrafen niet strijdig zijn met de jaarrekening. Op verzoek van de commissie planning en control hebben wij daarnaast expliciet gekeken naar de kwaliteit van de paragraaf weerstandsvermogen. Onderstaand hebben wij een aantal waarnemingen weergegeven:

- De paragraaf weerstandsvermogen in het jaarverslag 2013 geeft op een adequate wijze weer welke activiteiten in 2013 zijn verricht ten aanzien van het risicomanagementsysteem van provincie Flevoland. Een belangrijk onderdeel van risicomanagement.

- Tevens worden de nog te verrichten activiteiten weergegeven. Hieruit blijkt dat in het komende jaren ook meer aandacht wordt besteed aan risicomanagement bij samenwerking met andere partijen. Het belang van verbonden partijen neemt naar verwachting toe. Derhalve is het positief dat dit aspect in de verdere ontwikkeling van risicomanagement nog meer aandacht krijgt.
- In de paragraaf is de top 10 aan risico's weergegeven, waardoor op hoofdlijnen inzicht wordt geboden in de belangrijkste risico's van provincie Flevoland. De informatiewaarde over de risico's is goed te noemen, daarnaast wordt ook een inschatting van kans, impact en effect weergegeven. Het is hierbij een bewuste keuze om de risico's te beperken tot de 10 belangrijkste risico's. Hierdoor kunnen deze risico's adequaat worden uitgewerkt en weergegeven in de paragraaf (met voldoende diepgang).
- Ook ten aanzien van de weerstandscapaciteit wordt voldoende inzicht geboden.

Naar onze mening biedt de paragraaf weerstandsvermogen conform vorig jaar veel informatie. De kwaliteit van de paragraaf is goed te noemen. De paragraaf biedt daarbij veel inzicht in de belangrijkste risico's van de provincie. Uiteraard is risicomanagement een dynamisch onderdeel en is de paragraaf weerstandsvermogen hierbij een momentopname per balansdatum van de geconstateerde risico's. Door de investeringen in risicomanagement in afgelopen jaren, maar ook de verwachte acties in de komende jaren, wordt hiermee op een adequate wijze invulling gegeven aan risicomanagement.

3. Uw interne beheersing is van een adequaat niveau

Tijdens onze interim-controle hebben wij de interne beheersing van provincie Flevoland beoordeeld. Dit deel geeft u inzicht in de belangrijkste bevindingen

3.1. De interne beheersing is verder verbeterd

Onze bevindingen over uw interne beheersing hebben wij weergegeven in onze management letter gedateerd 28 januari 2014. De interne beheersing is de basis voor betrouwbare informatievoorziening over de financiële positie.

Er zijn voldoende interne beheersingsmaatregelen in de organisatie aanwezig om voor de processen die materieel zijn voor de jaarrekening een betrouwbare en rechtmatige gegevensverwerking te waarborgen. De opzet, bestaan en werking van de beheersmaatregelen wordt mede bewaakt en getoetst door uw interne controle medewerker.

Wij zijn van mening dat uw interne beheersing voldoet voor de wijze waarop de provincie op dit moment functioneert. De financiële basis/beheersing is hierbij goed te noemen. Flevoland werkt proactief aan het verder ontwikkelen van de interne beheersing. Een aantal voorbeelden zijn:

- Het verder ontwikkelen van de uitvoering van interne controles.
- Het opstellen van risicoanalyses voor de SiSa-regelingen en uitvoering van een verbijzonderde interne controle op de intern opgeleverde stukken.
- Door de organisatie is stevig geïnvesteerd in het fiscaal in control komen. Dit door een tijdelijke fiscale medewerker aan te trekken (deze functie wordt eind 2013 definitief ingevuld), een onderzoek uit te laten voeren naar de kansen en risico's op het gebied van BTW en door het investeren in trainingen in de organisatie om bewustwording te creëren;
- Er is gewerkt aan verdere ontwikkeling van de planning en control documenten. Zo is in de begroting 2014 voor het eerst gewerkt met doelenbomen en indicatoren. Daarnaast is hierbij gewerkt aan het versimpelen van het planning en control proces, bijvoorbeeld door het niet meer toerekenen van apparaatslasten aan de verschillende programma's/programmaonderdelen.
- Daarnaast is ook gewerkt aan het verbeteren van de financiële administratie. Door het herinrichten van processen, het doorvoeren van kwaliteitsmaatregelen en het inrichten van interne rapportages.
- Er is actief opvolging gegeven aan door ons geconstateerde aandachtspunten.

Om het voorspellend vermogen te verbeteren zijn gedurende het jaar een aantal maatregelen genomen. Hierbij is met name aandacht besteed aan het verbeteren van de kwaliteit van de ramingen (inclusief onderbouwingen van de ramingen).

Het aantal bevindingen uit de accountantscontrole is de afgelopen jaren aanzienlijk afgenomen. Een positieve ontwikkeling waar actief op is gestuurd door het management en college. Wel bestaan nog een aantal aandachtspunten in de interne beheersing. Deze hebben wij weergegeven in onze managementletter van 28 januari 2014. In de volgende paragrafen gaan wij in op een aantal belangrijke ontwikkelingen.

3.2. Interne controles Flevoland zijn verbeterd, doorgroei is wel mogelijk

Ten behoeve van onze controlewerkzaamheden maken wij gebruik van de interne controles die uitgevoerd worden door de provincie Flevoland.

In 2013 is de kwaliteit van de interne controles verder verbeterd. Er is wederom een overkoepelend intern controleplan opgesteld. In dit plan wordt ingegaan op de kaders en diepgang van de interne controles per proces/jaarrekeningpost. Daarnaast heeft SiSa in 2013 nog meer aandacht gekregen. Een positieve ontwikkeling die een belangrijke bijdrage levert aan de verbetering van de interne beheersing. Wij zien hierbij nog aantal aspecten die verder ontwikkeld kunnen worden. Deze hebben wij het met college besproken ter verdere implementatie in de bedrijfsvoering. De belangrijkste aandachtspunten betreffen:

- Het maken van een duidelijke risicoafweging in het controleplan.
- Het meer gebruik maken van systeemcontroles dan wel data-analyse. Onze ervaring leert dat hiermee de kwaliteit en vaak ook efficiëntie van de controle verder verbeteren.
- Aandacht voor het opstellen van tussentijdse (korte) rapportage. Op deze manier kan tijdig worden bijgestuurd, indien daar signalen voor aanwezig zijn.

3.3. Motie tarief inhuur derden wordt nageleefd

Op 16 november 2011 heeft de provinciale staten de motie van de Christen Unie/CDA aangenomen betreffende de naleving van een maximaal tarief voor inhuur derden van 225 euro per uur. De commissie Planning & Control heeft ons gevraagd tijdens onze controle expliciet aandacht te besteden aan de naleving van de motie in het boekjaar 2013. Wij hebben vastgesteld dat in 2013 aan de inhoud van deze motie is voldaan.

3.4. IT bevindingen geconstateerd, logische toegangsbeveiliging kan worden aangescherpt

Tijdens de jaarrekeningcontrole heeft, gelijk aan voorgaande jaren, een onderzoek plaatsgevonden naar de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking binnen de provincie Flevoland. Dit onderzoek bestond uit het beoordelen van de algemene IT-beheersmaatregelen in en rondom Coda. De algemene IT-beheersmaatregelen vormen het fundament van de geautomatiseerde gegevensverwerking en vormen daarmee de basis voor een beheerste IT-omgeving. De algemene IT-beheersmaatregelen zijn daarnaast essentieel voor het waarborgen van een betrouwbare werking van geautomatiseerde controlemaatregelen. Het is daarom van groot belang dat de algemene IT-beheersmaatregelen voldoen aan de daaraan redelijkerwijs te stellen eisen.

Naar aanleiding van onze werkzaamheden zijn een aantal IT-bevindingen geconstateerd. Dit betreft o.a. de afwezigheid van een formeel beschreven en goed werkende autorisatieprocedure, inrichten van periodieke controles naar de juistheid en geldigheid van accounts en autorisaties en de aandacht voor informatiebeveiliging. In 2014 worden concreet verbeteringen doorgevoerd (in enkele gevallen in IPO-verband).

3.5. Fraude, fouten en niet-naleving van wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid voor de jaarrekening berust bij het college van gedeputeerde staten. Uit dien hoofde zijn zij verantwoordelijk voor het beschermen van het vermogen van provincie Flevoland, het voeren van een afdoende financiële administratie en het in stand houden van een geschikt systeem van interne beheersing (waaronder procedures voor het waarborgen van de betrouwbaarheid en continuïteit van geautomatiseerde systemen en het voorkomen en opsporen van fraude, overige onregelmatigheden en fouten en niet-naleving van wet- of regelgeving). Wij hebben onze controle zodanig ingericht dat wij er redelijk, maar niet absoluut, zeker van kunnen zijn dat materiële afwijkingen in de jaarrekening (waaronder materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude) aan het licht zullen komen.

Onze controle bestond niet uit een uitvoerige controle van transacties zoals noodzakelijk zou zijn om fouten of fraude die niet hebben geleid tot materiële afwijkingen in de jaarrekening te kunnen opsporen. Het dient te worden onderkend dat het controleproces inherente beperkingen kent. Als gevolg van de aard van fraude, met name wanneer daarbij sprake is van verhulling door samenzwering en vervalsing van documenten, is het mogelijk dat bij een controle die is opgezet en uitgevoerd in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlestandaarden materiële fraude niet wordt ontdekt.

Hoewel doeltreffende interne beheersingsmaatregelen het risico dat fouten en fraude zich voordoen of onontdekt blijven, doen afnemen, wordt dit risico hiermee niet weggenomen. Wij kunnen daarom niet garanderen dat eventuele fouten of gevallen van fraude ontdekt worden. Gegeven de inherente beperkingen van het controleproces en het interne beheersingssysteem kan en mag er niet op vertrouwd worden dat ons onderzoek alle fouten of gevallen van fraude aan het licht zal brengen.

Tijdens onze controle van de jaarrekening 2013 hebben wij geen aanwijzingen voor fraude gevonden.

3.6. Wij hebben voldaan aan onze onafhankelijkheidsregels.

We hebben onze naleving van de externe standaarden, de wereldwijde onafhankelijkheidsstandaarden van PwC en de onafhankelijkheidsregels van provincie Flevoland voor onze totale dienstverlening in 2013 bewaakt en bevestigd dat we aan deze onafhankelijkheidsverplichtingen hebben voldaan.

4. 2014 en verder

In dit deel gaan wij in op een aantal ontwikkelingen op het gebied van regelgeving en financiële verslaggeving die in 2014 en latere jaren gevolgen zullen hebben voor provincie Flevoland

4.1. U heeft de wijzigingen in de BBV betrokken in uw begroting 2014

U hebt de wijzigingen in het BBV betrokken in uw begroting 2014: deze hebben tevens effect op uw jaarrekening 2014

Met ingang van 1 juli 2013 zijn de wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording van kracht geworden. Hoewel deze wijzigingen nog niet van toepassing zijn op de jaarrekening 2013 dienen deze wel verwerkt te worden in de begroting 2014.

De wijzigingen betreffen voornamelijk tekstuele wijzigingen, maar er zijn ook enkele inhoudelijke wijzigingen die nadrukkelijk uw aandacht vragen. Wij brengen deze onderstaand onder uw aandacht.

BBV vraagt nadrukkelijker aandacht voor risicobeheersing

Het BBV kent een toegenomen aandacht voor risicobeheersing en de wijze waarop hier inzicht in wordt gegeven. Dit inzicht kan worden vergroot door in de paragraaf weerstandsvermogen inhoudelijker in te gaan op mogelijke ontwikkelingen (scenario's) en welke (beleidsmatige) opties er zijn om de financiële consequenties zo goed mogelijk te beheersen.

Het belang van de paragraaf verbonden partijen neemt toe

Vanwege het verwachte schrappen van de verplichte goedkeuring door gedeputeerde staten c.q. de minister van BZK voor het deelnemen in privaatrechtelijke rechtsvormen neemt het belang van het geboden inzicht in de paragraaf verbonden partijen toe. Het is daarom noodzakelijk dat in de paragraaf verbonden partijen de meest actuele (financiële) informatie van deze partijen is opgenomen. Wij hebben vastgesteld dat hier in de jaarrekening 2013 op een adequate wijze aandacht wordt gegeven. Per verbonden partij is de meest actuele financiële informatie opgenomen alsmede inzicht gegeven in eventuele verwachte risico's.

Uitbreiding van verplichte toelichtingen

Naar aanleiding van de vastgestelde wijzigingen in het BBV dient onder andere de volgende informatie te worden opgenomen:

- Per programma een overzicht van geraamde incidentele baten en lasten en de (beoogde) structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.
- De informatie zoals genoemd in de WNT.
- Het opnemen van een extra categorie onder de materiële vaste activa, zijnde: 'investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven'.
- Het opnemen van een extra categorie onder de voorzieningen, zijnde: 'de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven'.

Voor een volledig overzicht van alle wijzigingen verwijzen wij u naar de bekendmaking van 25 juni 2013.

Wet Hof en de Wet verplicht schatktbankieren zijn van kracht

In december 2013 heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) en de Wet verplicht schatktbankieren. Deze wetswijzigingen zijn van invloed op uw toekomstige beleid en de wijze van uitzetten van overtollige middelen. Het BBV is met ingang van december 2013 op deze aspecten aangepast en geeft aan dat met ingang van de jaarrekening 2014 enkele verplichte balansposten in de jaarrekening opgenomen dienen te worden. Voor een nadere uiteenzetting van deze wijzigingen verwijzen wij naar het besluit van 13 december 2013, houdende wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten in verband met de invoering van verplicht schatktbankieren, de totstandkoming van de Wet Hof en enkele andere wijzigingen.

De wijziging in de Algemene pensioenwet zal inluved hebben op de hoogte van uw voorziening per 31 december 2014

Op 9 juli 2013 is de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers gewijzigd. Dit in verband met de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd en de pensioenrichtleeftijd. Deze wijziging heeft tevens gevolgen voor de uitgangspunten van de voorziening APPA vanaf 2014. Wij adviseren u voor komend boekjaar rekening te houden met deze uitgangspunten in uw berekening van de voorziening.

4.2. Nieuwe Nederlandse regelgeving betreffende onafhankelijkheid heeft impact op onze relatie

De nieuwe Nederlandse onafhankelijkheidsregelgeving is duidelijker én stelt meer grenzen

Per 1 januari 2014 geldt de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO). De ViO bevat helderder omschreven regels, die op onderdelen verder gaan dan tot voorheen, en helpt de accountant zijn assurance-werkzaamheden objectief uit te voeren. In appendix A.4. is een overzicht opgenomen van de belangrijkste bepalingen van de ViO, voor zover deze afwijken van de huidige regels. Voor u als PwC assurance-klant, zal de ViO impact hebben op verschillende aspecten van onze relatie waaronder een beperking voor wat betreft de duur van de betrokkenheid van onze teamleden, sponsoring en het onderling uitwisselen van geschenken of persoonlijke uitingen van gastvrijheid.

De rotatievereisten voor langdurige betrokkenheid door senior assurance teamleden bij assurance-klanten zijn uitgebreid

Het beleid van PwC ten gevolge van de ViO heeft als principe dat de senior teamleden van het assurance-team moeten roteren als zij voor een periode van (maximaal) zeven jaar betrokken zijn geweest bij dezelfde assurance-klant. Is een senior lid wel (meer dan) zeven achtereenvolgende jaren bij dezelfde klant betrokken, maar minder dan zeven jaar in een senior rol, dan documenteert de eindverantwoordelijke accountant in het controledossier waarom hij/zij vaststelt dat het voortzetten van de betrokkenheid geen significante impact heeft op de onafhankelijkheid en objectiviteit van de accountant. Om situaties te voorkomen waarbij op een en hetzelfde moment meer dan één senior teamlid moet roteren, en als gevolg daarvan de vereiste kwaliteit van assurance-opdracht(en) in gevaar zou kunnen komen, is er een beperkte overgangsclausule in de ViO opgenomen.

Een verbod om assurance-klanten te sponsoren en een verplichting om gastvrijheid / klantrelatie-activiteiten te melden en te bespreken

Verder bevat de ViO een verbod voor accountants om assurance-klanten (zichtbaar) te sponsoren of zich op andere wijze met die klant te associëren. Ook gelden er strikte beperkingen inzake het geven en ontvangen van geschenken en relatiemanagementactiviteiten met assurance-klanten, waarbij de waarde meer dan €100 per persoon bedraagt. Dergelijke 'klant-entertainment' boven €100 zal moeten worden besproken met de auditcommissie of het toezichhoudend orgaan van de assurance-klant.

4.3. Wet Markt en Overheid vanaf juli 2014 van kracht

Op 1 juli 2012 is de Wet Markt en Overheid (WMenO), een wijziging van de Mededingingswet, in werking getreden. Overheidsorganisaties die nieuwe economische activiteiten verrichten, moeten sindsdien voldoen aan de gedragsregels uit die wet. Voor bestaande activiteiten geldt een overgangperiode van twee jaar. Dit betekent dat uw organisatie vanaf 1 juli 2014 aan deze wet moet voldoen.

De WMenO richt zich op overheidsorganen die economische activiteiten verrichten

De WMenO geldt voor alle overheidsorganen die een economische activiteit verrichten en dat is eerder het geval dan over het algemeen wordt gedacht. Het belangrijkste kenmerk van een economische activiteit is namelijk het bestaan van concurrentie. Als dezelfde activiteit dus ook door de markt wordt aangeboden, is er al sprake van een economische activiteit in de zin van de WMenO en zijn de gedragsregels die de WMenO voorschrijft (mogelijk) van toepassing.

Verder betekent dit dat een dienst van algemeen (economisch) belang een economische activiteit wordt, als daar een markt voor ontstaat. Daardoor wordt de WMenO en zijn gedragsregels mogelijk alsnog van toepassing.

De gedragsregels van de WMenO

De WMenO streeft niet naar het ontmoedigen van economische activiteiten door overheden. De wet wil voorkomen dat overheden de markt verstoren. Daarom zijn vier gedragsregels opgesteld die overheden – afhankelijk van de activiteit – in acht moeten nemen. Dit betreffen de volgende gedragsregels:

- 1) **Funcitiescheiding:** Er moet een functiescheiding (organisatieonderdelen en personen) zijn tussen economische en publieke activiteiten.
- 2) **Gegevensgebruik:** Gegevens uit publiekrechtelijke bevoegdheden mogen niet voor economische activiteiten gebruikt worden, mits marktpartijen er ook over beschikken.
- 3) **Integrale kostprijsberekening:** Overheidsorganisaties moeten de integrale kostprijs die op de markt gebruikelijk is, in hun tarief doorberekenen (marktconform tarief).

- 4) **Bevoordelingsverbod:** Een overheidsorgaan mag zijn overheidsbedrijf geen voordelen verschaffen die andere marktpartijen niet ook krijgen.

Die gedragsregels zorgen ervoor dat overheden zich daadwerkelijk als een bedrijf gedragen en andere bedrijven niet benadelen door gebruik te maken van hun positie als overheid.

Overtreiding van de gedragsregels heeft gevolgen

Vanaf 1 juli 2014 moeten al uw bestaande economische activiteiten – voor zover van toepassing – voldoen aan de gedragsregels. De WMenO negeren, brengt financiële risico's met zich mee. Hoewel de Autoriteit Consumenten en Markt (ACM) geen boete kan opleggen, wordt de (potentiële) overtreding wel formeel vastgesteld en een last onder dwangsom opgelegd. Private ondernemingen kunnen het besluit van de autoriteit vervolgens gebruiken om de betrokken overheidsorganisatie aansprakelijk te stellen voor geleden schade, bijvoorbeeld vanwege omzetzetting.

Wij adviseren u in beeld te brengen welke gevolgen de WMenO voor uw provincie heeft.

4.4. Provincie Flevoland krijgt in 2016 te maken met nieuwe regelgeving met forse impact op Vpb-plicht

De Europese Commissie heeft op 2 mei 2013 geoordeeld dat Nederland passende maatregelen moet treffen om de bestaande niet-onderworpenheid aan Vpb van overheidsbedrijven af te schaffen in verband met staatssteunaspecten. Overheidsbedrijven die economische activiteiten ontplooiën dienen op dezelfde wijze als private partijen aan vennootschapsbelasting te worden onderworpen. Mede door deze toenemende druk vanuit de Europese Commissie, wordt binnen het ministerie van Financiën momenteel gewerkt aan een nieuwe wetswijziging van de Vpb-plicht voor overheidslichamen.

Zowel vanuit de systematiek van de Wet Vpb als vanuit de gedachte om oneerlijke concurrentie te voorkomen (en zodoende een gelijk fiscaal speelveld te creëren), is eerder al een voorkeur uitgesproken voor de zogeheten 'ondernemingsvariant'. Hierbij worden de overheidsactiviteiten die een 'onderneming in fiscale zin' vormen, in de belastingheffing betrokken. De staatssecretaris geeft aangegeven deze variant verder te willen verkennen. In essentie betekent dit dat overheden die activiteiten die een 'onderneming in fiscale zin' vormen, verplicht zouden moeten afzonderen naar een aparte entiteit waardoor deze activiteiten in de heffing worden betrokken. Dit brengt echter allerlei consequenties, afbakeningsproblemen en uitvoeringsperikelen met zich mee. Denk hierbij niet alleen aan de mogelijke openingsbalans perikelen en financiële en administratieve gevolgen, maar bijvoorbeeld ook aan de juridische haalbaarheid van een eventuele afzondering van specifieke activiteiten.

De staatssecretaris heeft aangegeven dat het voorstel per 1 januari 2015 tot wet zal worden geheven. De nieuwe wetgeving zal vanaf 1 januari 2016 in werking gaan treden. De invoeringsdatum van 1 januari 2016 lijkt nog ver weg. Maar op dit moment kan nog geen concrete inschatting worden gemaakt van de mogelijke impact van de wijziging van de Vpb-plicht specifiek voor provincie Flevoland. Desondanks verdient het aanbeveling de ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend in de gaten te houden en hiervoor een werkgroep te formeren. Afhankelijk van de precieze situatie van provincie Flevoland is het niet ondenkbaar dat uw organisatie de tijd hard nodig heeft om op de Vpb-plicht voor te sorteren c.q. haar positie te optimaliseren. In 2014 wordt dit aspect concreet opgepakt door het college.

A. Bijlagen

A.1. Single information Single audit (SiSa)

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de bijlage inzake SiSa bij de jaarrekening 2013 van provincie Flevoland. Onze werkzaamheden varieerden van het beoordelen van de interne beheersing tot het uitvoeren van detailcontroles. In de bijlage bij de jaarrekening zijn twee typen indicatoren opgenomen:

- Indicatoren (bedragen en andere kwantitatieve gegevens, veelal prestatie-indicatoren), die van invloed zijn op de financiële vaststelling.
- Indicatoren, zonder invloed op de financiële vaststelling.

Voor de eerste indicator geldt dat er een relatie is tussen de jaarrekening en de bijlage. Wij hebben op deze indicatoren een reguliere rechtmatigheidscontrole uitgevoerd en indien specifiek gevraagd, is de deugdelijke toestandkoming van de indicator beoordeeld. De tweede indicator heeft normaliter geen directe relatie met de provincie jaarrekening. Deze indicatoren zijn noodzakelijk voor het departementale jaarverslag. Bij deze indicatoren hebben wij alleen de deugdelijke toestandkoming van de indicator beoordeeld en dus niet de rechtmatigheid vastgesteld.

Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden ('BADO') zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

In dit rapport van bevindingen hebben wij per specifieke uitkering fouten en onzekerheden, boven een vastgestelde financiële grens, opgenomen voor zover deze niet door de provincie zijn gecorrigeerd. De financiële grens is afhankelijk gesteld van de omvangsbasis van de regeling. De omvangsbasis wordt gebaseerd op de gevraagde indicator. Bij een gevraagde indicator van 'bestedingen gedurende het jaar' wordt de omvangsbasis bijvoorbeeld gevormd door de bestedingen in de regeling. De financiële grens is per specifieke uitkering:

- 12.500 euro indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan 125.000 euro;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan 125.000 euro en kleiner dan of gelijk is aan 1.000.000 euro;
- 125.000 euro indien de omvangsbasis groter is dan 1.000.000 euro.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. Het gaat alleen om het rapporteren van de waargenomen fouten en onzekerheden voortkomende uit de accountantscontrole.

Op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole uitgegeven door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties rapporteren wij door middel van onderstaande voorgeschreven tabel de geconstateerde fouten of onzekerheden per regeling.

Nr	Naam specifieke uitkering of overige	Totale fout of onzekerheid per specifieke uitkering	Totale omvang van de fout of de onzekerheid (in €)	Toelichting fout/onzekerheid
E11	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
E27	Brede doeluitkering Verkeer en Vervoer	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
F3	Verzameluitkering EL&I	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
F7	Subsidieregeling sterktes in de regio (Pieken in de delta)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
H8	Doeluitkering Jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.